

Flora- en faunaonderzoek ten behoeve van Natuurontwikkeling in Varsen

Een inventarisatie van beschermde en Rode lijstgenoteerde flora en fauna

Rapportnummer: 0963

Flora- en faunaonderzoek ten behoeve van natuurontwikkeling in Varsen

Een inventarisatie van beschermde flora en fauna en Rode Lijstsoorten

Colofon

Zelhem	: 10-07-2009
Rapportnummer	: 0963
Projectnummer	: 1199
Opdrachtgever	: Provincie Overijssel, p/a Dienst Landelijk Gebied regio Oost, Postbus 10051, 8000 BG Zwolle
Contactpersoon	: Mevr. G. Brouwer
Opdrachtnemer	: Stichting Staring Advies Dr. Grashuisstraat 8 7021 CL Zelhem T 0314 641910 F 0314 641909 info@staringadvies.nl www.staringadvies.nl
Auteur(s)	: Ing. R. Boerboom / ing. B. Voerman / drs. L.M.A. Witjes

Inhoud

1	Inleiding en doel	4
2	Gebiedsbeschrijvingen en geplande werkzaamheden	5
3	Het ecologisch onderzoek	7
3	Het ecologisch onderzoek	7
3.1	Methode	7
3.2	Resultaten	7
4	Flora- en faunawet	13
4.1	Toetsing aan de Flora- en faunawet	13
4.2	Wettelijke consequenties	16
4.3	Mitigatie en compensatie	18
5	Toetsing Natura 2000 en Natuurbeschermingswet	22
6	Toetsing Ecologische Hoofdstructuur (EHS)	24
Bijlage 1	Kisal gegevens	26
Bijlage 2	Gegevens Natuurloket	27
Bijlage 3	Impressie plangebied	30
Bijlage 4	Wettelijk kader	31
Bijlage 5	Verspreidingskaart flora	31
Bijlage 6	Verspreidingskaart vogels	32
Bijlage 7	Verspreidingskaart zoogdieren	33
Bijlage 8	Verspreidingskaart amfibieën	34
Bijlage 9	Verspreidingskaart ongewervelden	35

1 Inleiding en doel

Binnen de gemeente Ommen wordt dit jaar (2009) een natuurproject voorbereid door Dienst Landelijk Gebied, in opdracht van de provincie Overijssel. Dit project bestaat uit het omvormen van voormalige agrarische percelen naar een geschikte uitgangssituatie voor natuurontwikkeling. Voor dit project wordt verwacht in het najaar van 2010 te kunnen starten met de inrichtingsmaatregelen. Het betreft een gebied nabij buurtschap Varsen in de gemeente Ommen, in de uiterwaarden van de Vecht. Gezien de aard en omvang van de plannen is het noodzakelijk om in het kader van de Flora- en Faunawet een goede indruk van de aanwezige flora en fauna te hebben. Ook kan aan de hand van recente verspreidingsgegevens enige sturing van de werkzaamheden een positieve bijdrage leveren aan de ontwikkeling van natuur en het landschap.

Mevrouw Brouwer, van Dienst Landelijk Gebied regio Oost, heeft Stichting Staring Advies gevraagd een natuuronderzoek uit te voeren in de vorm van een uitgebreide quickscan. Dit is een vorm van verkennend natuuronderzoek dat op korte termijn en in een redelijk kort tijdsbestek kan worden uitgevoerd. Het heeft als voordeel dat bijvoorbeeld planologische procedures niet onnodig worden vertraagd.

Het doel van de quickscan is om snel te inventariseren of door de geplande werkzaamheden schade kan ontstaan aan populaties van beschermde soorten flora en/of fauna en hoe deze schade beperkt of gecompenseerd kan worden. Eveneens kan een inschatting gemaakt worden of een ontheffingsaanvraag “belang b” (bescherming flora en fauna) noodzakelijk is.

Tijdens de uitvoering van het natuuronderzoek is het voorkomen van beschermde soorten planten en dieren op de locatie nagegaan. Daarnaast is onderzocht op welke wijze de plannen voor de locatie in overeenstemming gebracht kunnen worden met hetgeen bepaald is in de Flora- en faunawet, de NB-wet en in de buurt liggende Natura 2000 gebieden.

Dit rapport is opgesteld conform het voorschrift zoals opgenomen in het aanvraagformulier “Aanvraag ontheffing, ingevolge artikel 75, vierde lid, onderdeel C, Flora- en faunawet (Ontheffing voor ruimtelijke ingrepen)”.

2 Gebiedsbeschrijving en geplande werkzaamheden

Beschrijving van het plangebied

Het onderzoeksgebied ligt ten westen van Ommen nabij buurtschap Varsen. Het gebied wordt globaal begrensd door de Vecht aan de zuidzijde, de N340 aan de noordzijde, de N348 aan de oostzijde en de Maneweg aan de westzijde.

Het plangebied beslaat ongeveer 150 hectare en bestaat onder andere uit graslandpercelen, een oude Vechtarm, verschillende bossen, kolken, struwelen, sloten en rivierduinvegetaties. Verspreid in het gebied staan enkele boerderijen (zie figuur 1 en 2). Centraal, tussen de twee gebieden, zie figuur 2, ligt langs de vecht een camping.

Aan de westkant van het onderzoeksgebied ligt een natuurterrein van Staatsbosbeheer: het Hongerveld. Dit gebied bestaat uit een aantal moerassige graslandpercelen, waar enkele drogere percelen aan toegevoegd zijn. Door verstoring van de waterhuishouding is de kwaliteit van het gebied achteruit gegaan wat zichtbaar is aan de vegetatie. In het verleden groeiden hier bijvoorbeeld soorten als het zeer zeldzame zaagblad (*Serratula tinctoria*) en harlekijn (*Orchis morio*). Deze soorten worden momenteel niet meer waargenomen.

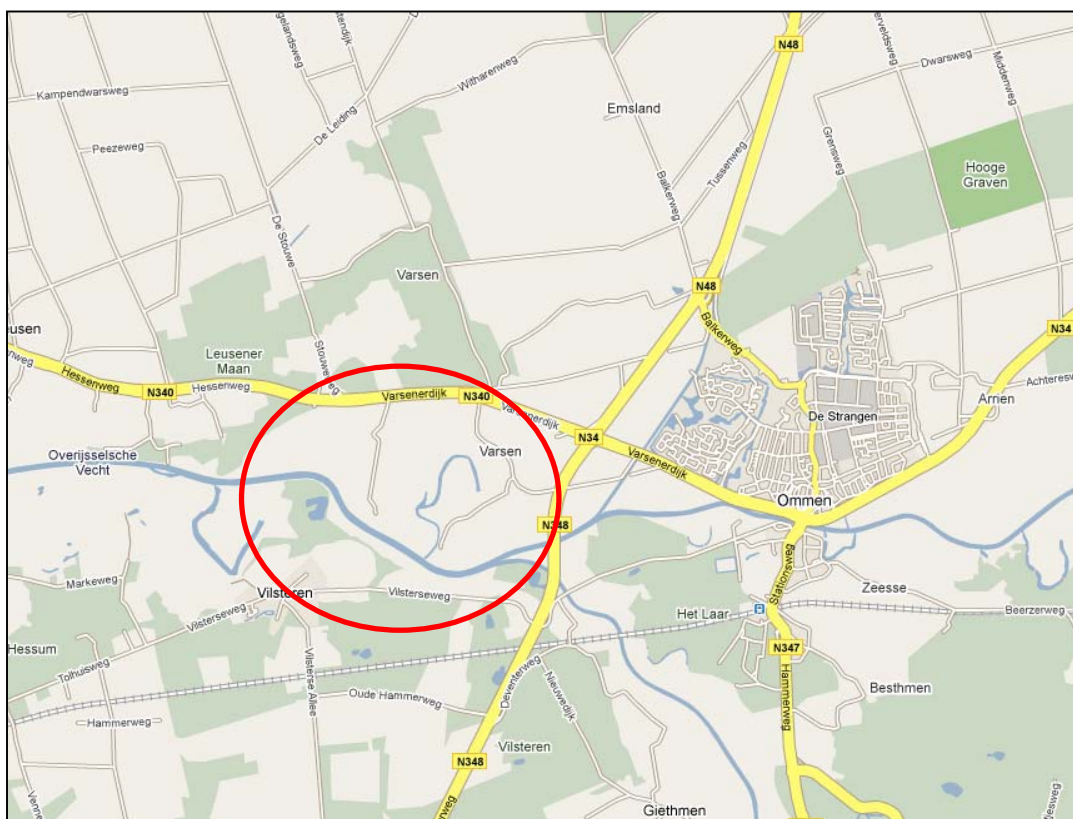
Geplande werkzaamheden

Het doel is het ontwikkelen van een rivierduinlandschap binnen de oude meander van de Vecht en een afwisselend rivierenlandschap met half natuurlijke graslanden, struweel en bos. De hiervoor noodzakelijke maatregelen zijn:

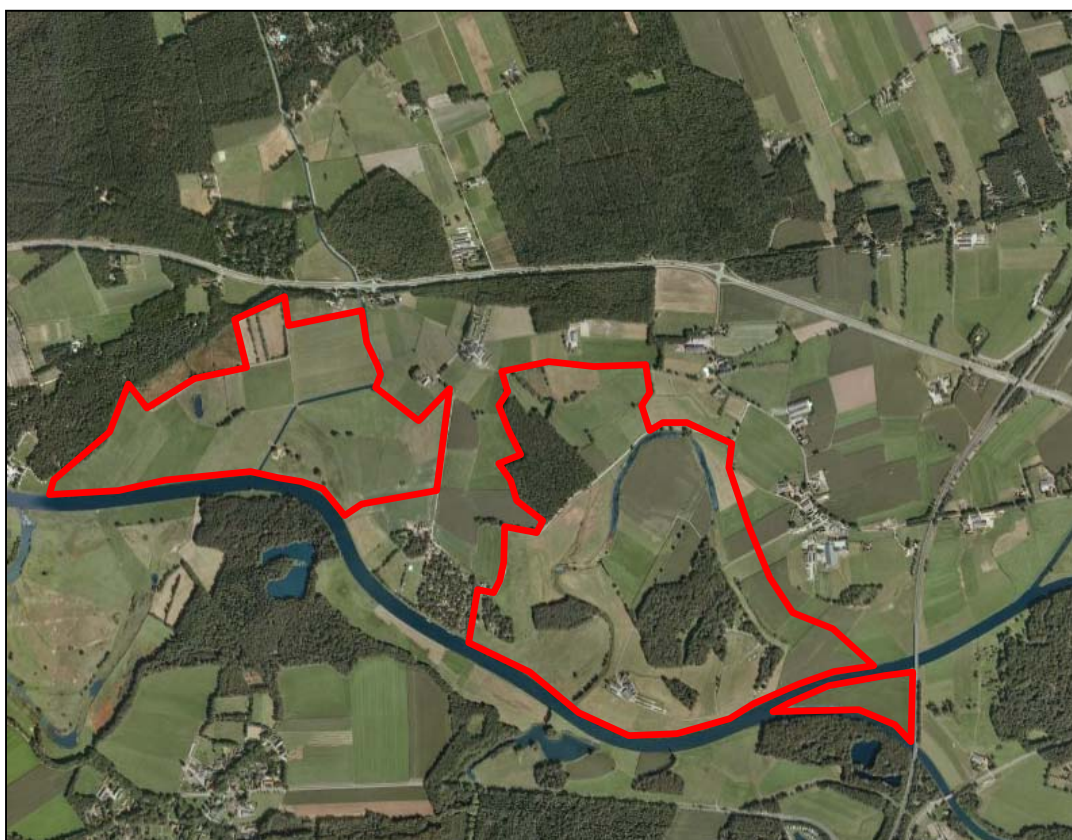
- Afgraven van de bouwvoor
- Dempen van sloten
- Vergraven van sloten
- Aanleg van nieuwe sloten
- Verwijderen van exoten in bos
- Vergraven van grond

Tijdens het schrijven van deze rapportage zijn de exacte begrenzingen van de geplande werkzaamheden niet vastgesteld. Mede aan de hand van de waarnemingen vanuit dit onderzoek kunnen de grenzen nauwkeuriger worden bepaald. Na het uitwerken van concrete plannen is locatiespecifieke afweging noodzakelijk of beschermde dieren en planten worden geschaad en een ontheffing aangevraagd dient te worden.

Figuur 1. Ligging van het plangebied.

Figuur 2. Luchtfoto van het plangebied.

3 Het ecologisch onderzoek

3.1 Methode

Het verzamelen van gegevens heeft op twee manieren plaatsgevonden: via literatuuronderzoek en er is gericht veldonderzoek uitgevoerd.

3.1.1 Literatuuronderzoek

Het literatuuronderzoek omvat:

1. het beschrijven van relevante onderdelen/passages uit de wet en eventuele jurisprudentie;
2. het verzamelen van bestaande verspreidingsinformatie van beschermde- en Rode lijstsoorten. Hiertoe worden diverse verspreidingsatlassen en -tabellen geraadpleegd op het voorkomen van beschermde- en Rode lijstsoorten.

3.1.2 Veldonderzoek

Het plangebied is door onderzoekers van Stichting Staring Advies onderzocht om de aanwezige biotopen te kunnen beschrijven, om een inschatting te kunnen maken van de mogelijk aanwezige beschermde- en Rode lijstsoorten en waarnemingen te kunnen doen van beschermde flora en fauna en Rode lijstsoorten. Het gebied is door een externe florist met veel gebiedskennis onderzocht op beschermde en bijzondere plantensoorten.

onderzoeker	ronde	datum	tijd	weersomstandigheden
Bas Voerman - Rick Boerboom	1	3-6-2009	09.00 - 14.00	Droog, bewolkt, 18 °C, wind 2 bf
Bas Voerman - Rick Boerboom	1	5-6-2009	09.00 - 16.00	Droog, half bewolkt, 22 °C, wind 2 bf
Henk Ruiter	flora	8-6-2009	09.00 - 16.00	Droog, bewolkt, 16 °C, wind 2-3 bf
Henk Ruiter	flora	9-6-2009	09.00 - 16.00	Droog, half bewolkt, 18 °C, wind 1 bf
Bas Voerman - Rick Boerboom	2	3-7-2009	07.00 - 14.00	Droog, zonnig, 28 °C, wind 0-1 bf
Bas Voerman - Kees Weiland	vleermuizen	21-7-2009	21.30 - 13.00	Droog, helder, 18 °C, wind 1-2 bf

Tabel 1. Veldonderzoek.

2.1 Resultaten

Deze paragraaf bespreekt de resultaten van het literatuuronderzoek en de quickscan naar flora en fauna.

Literatuuronderzoek

Ter ondersteuning van het veldonderzoek zijn de verspreidingsgegevens van het Natuurloket geraadpleegd. Deze verspreidingsgegevens geven informatie over het voorkomen van beschermde en Rode Lijstsoorten op kilometerhok-niveau. Verspreidingsgegevens op detailniveau kunnen tegen betaling opgevraagd worden.

Het Natuurloket maakt melding van een aantal beschermde en Rode Lijstsoorten voor de 5 km-hokken (220-504), (221-503), (221-504), (222-503) en (222-504) waarbinnen het plangebied valt (zie bijlage 2).

Voor km-hok **220-504** (zie bijlage 2) maakt het Natuurloket melding van een aantal beschermde en Rode Lijstsoorten:

- 3 licht beschermde plantensoorten (Flora- en faunawet tabel 1);
- 5 strenger beschermde plantensoorten (Flora- en faunawet tabel 2);
- 13 plantensoorten van de Rode Lijst;
- 2 mossen van de Rode Lijst;
- 6 paddestoelen van de Rode Lijst;
- 4 licht beschermde zoogdieren (Flora- en faunawet tabel 1);
- 3 strenger beschermde zoogdieren (Flora- en faunawet tabel 2/3);
- 1 licht beschermd amfibie (Flora- en faunawet tabel 1)
- 1 dagvlinder van de Rode Lijst;
- 1 libel van de Rode Lijst

Het is niet bekend om welke soorten het gaat. De inschatting is dat de beschermde en Rode lijstsoorten binnen de grenzen van het plangebied voor kunnen komen. Er is geschikt leefgebied voor beschermde soorten uit de verschillende soortgroepen aanwezig. Verwacht wordt dat een aantal van de beschermde en Rode Lijstplanten in het aangrenzende natuurreservaat van Staatsbosbeheer (het Hongerveld) voorkomen. Het kilometerhok is goed onderzocht op de soortgroepen vaatplanten, watervogels, dagvlinders en libellen. De overige soortgroepen zijn matig, slecht of niet onderzocht.

Voor km-hok **221-504** (zie bijlage 2) maakt het Natuurloket melding van een aantal beschermde en Rode Lijstsoorten:

- 3 licht beschermde plantensoorten (Flora- en faunawet tabel 1);
- 1 strenger beschermde plantensoort (Flora- en faunawet tabel 2);
- 3 plantensoorten van de Rode Lijst;
- 1 korstmos van de Rode Lijst;
- 4 licht beschermde zoogdieren (Flora- en faunawet tabel 1);
- 1 strenger beschermd zoogdier (Flora- en faunawet tabel 2/3);
- 2 overige ongewervelden van de Rode Lijst

Het is niet bekend om welke soorten het gaat. De inschatting is dat de beschermde en Rode lijstsoorten binnen de grenzen van het plangebied voor kunnen komen. Er is geschikt leefgebied voor beschermde soorten uit de verschillende soortgroepen aanwezig. Het kilometerhok is goed onderzocht op de soortgroepen vaatplanten en watervogels. De overige soortgroepen zijn slecht of niet onderzocht.

Voor km-hok **222-503** (zie bijlage 2) maakt het Natuurloket melding van een aantal beschermde en Rode Lijstsoorten:

- 1 paddestoel van de Rode Lijst;
- 4 licht beschermde zoogdieren (Flora- en faunawet tabel 1);
- 2 strenger beschermde zoogdieren (Flora- en faunawet tabel 2/3);
- 1 strenger beschermd reptiel (Flora- en faunawet tabel 2/3);
- 2 licht beschermde amfibieën (Flora- en faunawet tabel 1);
- 1 vis van de Rode Lijst

Het is niet bekend om welke soorten het gaat. De inschatting is dat de beschermde en Rode lijstsoorten binnen de grenzen van het plangebied voor kunnen komen. Er is geschikt leefgebied

voor beschermde soorten uit de verschillende soortgroepen aanwezig. Het kilometerhok is goed onderzocht op libellen. De overige soortgroepen zijn redelijk, matig, slecht of niet onderzocht.

Voor km-hok **222-504** (zie bijlage 2) maakt het Natuurloket melding van een aantal beschermde en Rode Lijstsoorten:

- 3 licht beschermde zoogdieren (Flora- en faunawet tabel 1);
- 2 strenger beschermde zoogdieren (Flora- en faunawet tabel 2/3);
- 2 streng beschermde broedvogels;
- 3 licht beschermde amfibieën (Flora- en faunawet tabel 1);
- 2 overige ongewervelden van de Rode Lijst

Het is niet bekend om welke soorten het gaat. De inschatting is dat de beschermde en Rode lijstsoorten binnen de grenzen van het plangebied voor kunnen komen. Er is geschikt leefgebied voor beschermde soorten uit de verschillende soortgroepen aanwezig. Het kilometerhok is goed onderzocht op watervogels en libellen. De overige soortgroepen zijn redelijk, matig, slecht of niet onderzocht.

Voor km-hok **221-503** (zie bijlage 2) maakt het Natuurloket melding van een aantal beschermde en Rode Lijstsoorten:

- 1 strenger beschermd zoogdier (Flora- en faunawet tabel 2/3);
- 1 streng beschermde broedvogel;
- 2 libellen van de Rode Lijst;
- 1 overige ongewervelde van de Rode Lijst

Het is niet bekend om welke soorten het gaat. De inschatting is dat de beschermde en Rode lijstsoorten binnen de grenzen van het plangebied voor kunnen komen. Er is geschikt leefgebied voor beschermde soorten uit de verschillende soortgroepen aanwezig. Het kilometerhok is op alle soortgroepen redelijk, matig, slecht of niet onderzocht.

Veldonderzoek

Flora

Het onderzoeksgebied is intensief onderzocht door een ervaren florist, met veel lokale gebiedskennis. Het gebied is in een gunstige periode van het jaar onderzocht. Tijdens het veldbezoek (08-06-2009 en 09-06-2009) zijn verschillende beschermde, Rode Lijst- en KISAL aandachtsoorten (zie bijlage 1) waargenomen.

Verspreidt over het gebied, met name langs randen en wegbermen, zijn groeiplekken van *lange ereprijs* (Flora- en faunawet tabel 2) en *grote pimperl* aangetroffen. Op enkele rivierduinen zijn struwelen van *jeneverbes* (Flora- en faunawet tabel 2), *kattedoorn* en een in Nederland vrij kenmerkende Overijsselse Vecht-geleidende soort *zacht vetkruid* aangetroffen. De aanwezigheid van soorten als *waterviolier*, *holpijp*, *dotterbloem* (Flora- en faunawet tabel 1) en *bosbies* laten zien dat er in delen van het gebied kwelinvloeden zijn.

Zie voor een volledige verspreiding bijlage 5.

Broedvogels

Er heeft geen volledige broedvogelinventarisatie plaatsgevonden. Het onderzoeksgebied is gedurende de veldbezoeken onderzocht op aanwezige (broed)vogels. Tijdens de flora inventarisaties zijn aanvullende waarnemingen van vogels genoteerd. Bomen, met name exoten,

zijn intensief onderzocht op de aanwezigheid van nesten en holten van soorten die jaarrond beschermd zijn.

Tijdens het veldonderzoek zijn 37 vogelsoorten waargenomen, waarvan 8 Rode Lijstsoorten: boerenwaluw, boomvalk, geelgors, graspieper, koekoek, roodborsttapuit, steenuil en visdief. Deze soorten broeden, met uitzondering van de visdief, in het plangebied. Of de steenuil in het plangebied broedt is niet zeker. Vermoedelijk broedt de soort op de boerderij buiten het plangebied, waar een exemplaar is waargenomen. De overige aangetroffen soorten broeden mogelijk in het plangebied. Er is voor de aangetroffen soorten geschikt broedgebied aanwezig. Er is een broedgeval aangetroffen van grote bonte specht (in een holte in een zwarte els) aan de bosrand langs De Ziel. De waarneming van de roodborsttapuit betreft een paartje met uitgevlogen jongen. Centraal in het gebied is een horst van boomvalk aangetroffen. Tijdens een latere inventarisatie is eveneens een takkeling in het gebied aangetroffen. Deze waarnemingen duiden op broedgevallen.

In het toiletgebouw van de camping is een roestplek van kerkuil vastgesteld. De overige aangetroffen vogelsoorten zijn territoriumindicerend, foeragerend of rustend waargenomen. Tijdens het onderzoek is specifiek in exoten (Amerikaanse eik, lariks e.d.) gezocht naar jaarrond beschermde nesten of holten als spechtenholten, roofvogelhorsten ed. Deze zijn niet in de aanwezige exoten aangetroffen. Er zijn zeer weinig (potentieel) geschikte broedholten voor vogels aanwezig in de exoten in het plangebied. De aangetroffen holten bleken bij nader onderzoek geen indicaties (sporen, vogelactiviteit, voldoende diepte van het hol ed.) voor gebruik door vogels te bevatten.

Zie bijlage 6 voor het verspreidingsbeeld van de aangetroffen vogelsoorten.

Zoogdieren

Tijdens het veldbezoek zijn 8 soorten (overige) zoogdieren aangetroffen. Naast algemene en licht beschermde soorten (Flora- en faunawet tabel 1) zijn ook de strenger beschermde soorten das en steenmarter aangetroffen. De steenmarter is waargenomen in een oud toiletgebouw van een voormalige camping. Van de das is een burcht met enkele bijburchten aangetroffen in een bos met voornamelijk grove den, in de omgeving "De Mars". Zie bijlage 7.

Vleermuizen

Onderzoek naar vleermuizen heeft op twee manieren plaatsgevonden. Tijdens de dagbezoeken is gericht gezocht naar potentiële locaties als boomholten of holten in gebouwen en structuren die in potentie geschikt kunnen zijn als foerageergebied en vlieggeleiding. Tijdens het avondbezoek is een auditief-onderzoek uitgevoerd met behulp van bat-detectors (Pettersson d240x en mini3). Tijdens het dagbezoek zijn met name exoten (Amerikaanse eik, Lariks e.d.) intensief onderzocht op de aanwezigheid van geschikte holten, deze zijn niet aangetroffen. In een aantal inheemse bomen als zomereik, beuk en wilg zijn mogelijk wel geschikte holten voor boombewonende vleermuizen als rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis of watervleermuis aanwezig. Daarnaast liggen een aantal boerderijen in het plangebied, die goed dienst kunnen doen als verblijfplaatsen voor gebouwbewonende soorten als laatvlieger en gewone dwergvleermuis.

In het plangebied zijn verschillende soorten foeragerend en doortrekkend waargenomen. De gewone dwergvleermuis is het meest talrijk. Verder zijn waarnemingen verricht van laatvliegers, rosse vleermuis, watervleermuis en twee ruige dwergvleermuizen.

De gewone dwergvleermuizen zijn met name langs bosranden aangetroffen. Van de rosse vleermuis waren enkele foeragerende dieren boven verruigde percelen aanwezig. De Vecht fungeert voor watervleermuizen als vliegroute en een enkel dier blijft foerageren. Van de ruige

dwergvleermuis zijn twee foeragerende dieren aangetroffen. Mogelijk betreft het mannetjes; baltsende dieren zijn echter niet aangetroffen. Hiervoor is het onderzoek te vroeg in het jaar uitgevoerd. Van alle soorten zijn echter relatief lage aantallen waargenomen. Er heeft echter maar 1 avondbezoek plaatsgevonden.

Amfibieën

Tijdens het veldbezoek zijn 3 soorten amfibieën aangetroffen: groene kikker complex, kleine watersalamander (Flora- en faunawet tabel 1) en de streng beschermde poelkikker (Flora- en faunawet tabel 3). De poelkikkers zijn aangetroffen in een sloot in het noordwesten van het plangebied. Naast aangetroffen soorten kunnen algemene, licht beschermde soorten als bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander voorkomen. Er worden geen andere zwaar beschermde soorten verwacht, omdat geschikt leefgebied voor deze soorten ontbreekt. Het Natuurloket maakt geen melding van streng beschermde amfibieën (zie bijlage 2). De aanwezige wateren in het gebied zijn geschikt voortplantingswater voor algemene, licht beschermde soorten. Zie bijlage 8.

Reptielen

Tijdens het veldbezoek zijn geen reptielen aangetroffen. Het Natuurloket maakt melding van 1 streng beschermde soort, die tevens op de Rode Lijst staat (km-hok 222-503). Dit betreft vermoedelijk de ringslang, die op een aantal plaatsen rondom Ommen waargenomen wordt. Het plangebied is matig geschikt foerageergebied voor deze soort. Met name het gebied rond de oude Vechtarm is voor deze soort het meest geschikt. Andere reptielensoorten worden niet verwacht door het ontbreken van geschikt leefgebied.

Vissen

De kleine wateren zijn met een schepnet onderzocht op het voorkomen van beschermde vissoorten. De grote, diepe wateren zijn niet onderzocht op vissen. Om deze wateren te bemonsteren is intensief onderzoek vereist, in de vorm van electrovisonderzoek vanuit een boot, in combinatie met sleepnetten. Een dergelijke visstandbemonstering past niet binnen de quickscan opdracht. Tijdens een inventarisatie in de Vecht (Crombaghs et. al. 20002) zijn de soorten kleine modderkruiper, rivierdonderpad, bermpje en bittervoorn aangetroffen. In aangrenzende sloten is de grote modderkruiper aangetroffen. In de grote, diepe wateren kunnen deze soorten voorkomen. Voor deze soorten ontbreekt echter geschikt habitat in het onderzoeksgebied. Uitzondering hierop zijn de grote modderkruiper en de rivierdonderpad. Deze soorten kunnen eveneens in kleinere zijsloten worden aangetroffen. Ondanks gericht schepnetonderzoek zijn geen individuen gevangen. Met name de grote modderkruiper is echter een moeilijk te bemonsteren soort.

Er zijn geen beschermde- of Rode Lijstsoorten aangetroffen. Er zijn enkel algemene soorten als driedoornige stekelbaars, tiendoornige stekelbaars, karper, brasem, blankvoorn, rietvoorn, baars en snoek waargenomen. Beschermde- of Rode Lijstsoorten worden niet verwacht in de wateren in het plangebied. De Natuurloketgegevens en verspreidingskaarten op de website van RAVON (Reptielen en Amfibieën Onderzoek Nederland) bevestigen dit.

Ongewervelden

Beschermde ongewervelden (dagvlinders/libellen etc.) zijn hier niet aangetroffen en ook niet te verwachten. Geschikt leefgebied ontbreekt voor de beschermde soorten van deze ecologische groep. Er zijn 3 libellen van de Rode Lijst aangetroffen: beekrombout, bruine korenbout en glassnijder. Verder zijn de KISAL aandachtsoorten (zie bijlage 1) bont zandoogje, eikenpage, kleine vuurvlieder en weidebeekjuffer op verschillende plaatsen in het gebied aangetroffen (zie

bijlage 9). Verspreid over het plangebied zijn algemene soorten libellen en dagvlinders aangetroffen als atalanta, bruin zandoogje, distelvlinder, gehakkelde aurelia, groot dikkopje, kleine vos, koevinkje, azuurwaterjuffer, blauwe breedscheenjuffer, grote roodoogjuffer, kleine roodoogjuffer, bruine glazenmaker, grote keizerlibel en lantaarntje.

3 Flora- en faunawet

3.1 Toetsing aan de Flora- en faunawet

Sinds 1 maart 2005 is een nieuwe AMvB van kracht waarin de vrijstellingen worden geregeld met betrekking tot artikel 75 van de Flora- en faunawet (Ff-wet). Deze AMvB bestaat uit 3 tabellen waarbij tabel 1 soorten de lichtste bescherming en tabel 3 de zwaarste bescherming genieten (zie bijlage 4). Voor tabel 1 soorten betekent dit dat voor ruimtelijke ontwikkelingen als de op deze locaties geplande werkzaamheden, geen ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet hoeft te worden aangevraagd. Voor tabel 3 soorten moet ontheffing worden aangevraagd. Voor alle soorten dieren en planten geldt de zorgplicht zoals beschreven in artikel 2 van de Ff-wet. Zie bijlage 4.

De effecten op de flora en fauna en de wettelijke consequenties zijn ingeschat aan de hand van de geplande werkzaamheden.

Flora

Het Natuurloket geeft voor de kilometerhokken waarbinnen het plangebied zich bevindt melding van 6 licht beschermde plantensoorten (Flora- en faunawet, tabel 1) en 6 strenger beschermde plantensoorten (Flora- en faunawet tabel 2/3). De meeste van deze beschermde soorten zijn aangetroffen in kilometerhok 220-504. Dit is het kilometerhok waarin het natuurterrein Het Hongerveld ligt. Waarschijnlijk is dit gebied de groeiplaats van de meeste beschermde soorten uit het Natuurloket. Op het rivierduin in dit kilometerhok is tijdens het veldbezoek de steenanjer aangetroffen (Flora- en faunawet tabel 1). Mogelijk dat er enkele andere licht beschermde plantensoorten (Flora- en faunawet, tabel 1) als grasklokje, brede wespenorchis en gewone vogelmelk in het plangebied voorkomen. Bij ruimtelijke ingrepen geldt voor tabel 1 soorten automatisch de vrijstellingregeling.

Er zijn tijdens het veldbezoek 4 strenger beschermde plantensoorten aangetroffen: jeneverbes, lange ereprijs, steenanjer en waterdrieblad (Flora- en faunawet tabel 2). Wanneer bij inrichtingsmaatregelen de groeiplaatsen van deze soorten in het geding komen is het aanvragen van ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet noodzakelijk.

Broedvogels

In het gebied zijn vogelsoorten aangetroffen die (mogelijk) in het gebied (kunnen) broeden. Alle waargenomen en te verwachten vogelsoorten zijn beschermd krachtens de Flora- en faunawet en de Vogelrichtlijn. Voor ruimtelijke ingrepen en maatregelen van groot openbaar belang is geen ontheffing voor deze diergroep mogelijk. Ontheffing is wel mogelijk in het kader van:

- bescherming van flora en fauna;
- veiligheid van het luchtverkeer;
- volksgezondheid of openbare veiligheid.

Dit betekent dat het verstoren, verontrusten, doden en anderszins nadelig beïnvloeden van deze soortgroep niet is toegestaan zonder mitigerende of compenserende maatregelen. Voor vogels geldt dat deze tijdens de broedperiode het meest gevoelig zijn voor verstoring. De rest van het

jaar zijn zij flexibeler en is de kans op nadelige effecten door de werkzaamheden voor de individuen aanzienlijk minder. Hierdoor is het raadzaam met de werkzaamheden te starten buiten het broedseizoen. Als de werkzaamheden in volle gang zijn bij aanvang van het broedseizoen, is het verstoringeffect op (broed)vogels minimaal. Het broedseizoen ligt, afhankelijk van de weeromstandigheden, ruwweg tussen 15 maart en 15 juli. Voor broedende vogels buiten deze periode geldt hetzelfde beschermingsregime. Van een aantal vogelsoorten zijn de vaste rust- en verblijfplaatsen jaarrond beschermd. Van de aangetroffen soorten zijn dit: boomvalk, buizerd, kerkuil, ooievaar en steenuil. Door de geplande ruimtelijke ontwikkelingen verdwijnen geen vaste rust- en verblijfplaatsen van de soorten boomvalk, buizerd, ooievaar en steenuil. Van de kerkuil mogelijk wel.

Kerkuilen gebruiken binnen een territorium diverse locaties als roestplek. Deze locaties samen met de broedlocatie vormen een netwerk van vaste verblijfplaatsen. De aangetroffen locatie in het toiletgebouw, betreft een roestplek en geen broedlocatie. Het verwijderen van een roestplek is ontheffingsplichting als te weinig alternatieve locaties beschikbaar of in te richten als nieuwe verblijfslocatie zijn. Voor deze afweging is meer inzicht in het territorium en dichtheid van de lokale populatie noodzakelijk. Het is niet bekend of dit gebouw verwijderend wordt bij de geplande ruimtelijke ontwikkelingen.

Mogelijk worden exoten (Amerikaanse eik, Lariks ed.) uit bossen verwijderd. Er zijn enkele nesten/holten gevonden van soorten die jaarrond beschermd zijn. Deze nesten bevonden zich niet in exoten, waardoor deze broedgevallen niet in het geding zijn bij de geplande inrichtingsmaatregelen en geen ontheffing aangevraagd dient te worden. Deze afweging geldt eveneens voor de aangetroffen horst van boomvalk centraal gelegen in het gebied. Werkzaamheden dienen ruim voor aanvang van het broedseizoen te starten en waar mogelijk buiten het broedseizoen uitgevoerd te worden. Verstoring van broedvogels is dan minimaal.

Zoogdieren

Tijdens het veldonderzoek zijn een aantal beschermde zoogdieren aangetroffen. Het betreft voornamelijk licht beschermde soorten als haas, konijn, ree, hermelijn ed. (Flora- en faunawet tabel 1). Voor licht beschermde soorten geldt bij ruimtelijke ingrepen automatisch de vrijstellingsregeling.

Daarnaast zijn de strenger beschermde soorten steenmarter (Flora- en faunawet tabel 2) en das (Flora- en faunawet tabel 3) aangetroffen. De steenmarter is aangetroffen in een oud toiletgebouw van een voormalige camping. Wanneer de verblijfplaats van de steenmarter in het geding komt is het aanvragen van ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet noodzakelijk. Het is bij de huidige plannen niet bekend of dit gebouw gesloopt wordt. Van de das is een belopen burcht aangetroffen in een bos in het plangebied. Ook is een foeragerend exemplaar waargenomen in de directe omgeving van de burcht. Wanneer deze burcht verstoord wordt of verloren gaat door geplande werkzaamheden is het aanvragen van een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet noodzakelijk.

Gezien de aanwezigheid van een belopen dassenburcht in het gebied kan worden gesteld dat het gehele gebied onderdeel uitmaakt van het foerageergebied van deze soort. De werkzaamheden zullen een aanpassing in het foerageergebied betekenen. Het gebied blijft echter voor de soort toegankelijk en onderdeel uitmaken van het foerageergebied. Een groot deel van het voedsel bestaat uit regenwormen die in voedselrijke graslanden worden gevonden. De das is echter een omnivoor en weinig kieskeurig met betrekking tot zijn voedsel. Ook kleine zoogdieren, vruchten en insecten vormen een belangrijke voedselbron. De das kan makkelijk overgaan op andere voedselbronnen, maar regenwormen hebben wel de voorkeur.

Het verschrallen van delen van de bouwvoor resulteert in een schralere vegetatie en een afname van regenwormen. Het insectenaantal zal naar verwachting echter toenemen. Ook de afwisseling in het gebied waaronder reliëf en ruigte, zal toenemen. Hierdoor kan worden aangenomen dat het gebied voldoende voedsel en migratiemogelijkheden blijft behouden en geschikt blijft voor deze soort.

Vleermuizen

Alle soorten vleermuizen staan vermeld in tabel 3 van de Flora- en faunawet en zijn opgenomen in bijlage 4 van de Habitatrichtlijn. Dit betekent dat alle vleermuissoorten streng beschermd zijn. Het plangebied is in gebruik als jachtgebied door verschillende soorten. De geplande maatregelen dragen bij aan het feit dat voor vleermuizen het plangebied geschikter wordt als jachtgebied. Het huidige gebied blijft als foerageergebied geschikt tijdens en na de werkzaamheden. Er komen door de geplande inrichtingsmaatregelen naar verwachting geen verblijfplaatsen van vleermuizen in het geding. Er zijn geen gebouwen met geschikte verblijfplaatsen voor vleermuizen die binnen (de invloedssfeer van) het plangebied vallen. Ook in te verwijderen exoten zijn geen geschikte holten voor verblijfplaatsen aanwezig.

Van de ruige dwergvleermuis zijn korte tijd twee foeragerende (mannetjes) waargenomen. Deze boombewonende soort baltst vanuit bomen langs bosranden en watergangen. De verblijfplaatsen in scheuren, achter boombast, in holten ed, zijn alleen in het najaar vrij goed in kaart te brengen. Indien in de zuidoosthoek of langs de wateren in het gebied, (forsere) bomen worden gekapt waarin mogelijke verblijfplaatsen aanwezig zijn, zal in de periode 15 augustus – 15 september nader onderzoek moeten worden uitgevoerd. Dit zijn de plekken waar ruige dwergvleermuizen verwacht kunnen worden. Ook zal er dan in het voorjaar naar de aanwezigheid van kraamkolonies van andere soorten als watervleermuis en rosse vleermuis gezocht moeten worden.

Amfibieën

Het natuurloket geeft melding van een aantal licht beschermde amfibieënsoorten (Flora- en faunawet tabel 1). Bij ruimtelijke ingrepen geldt voor tabel 1 soorten van de Flora- en faunawet automatisch de vrijstellingsregeling. Tijdens het veldbezoek is in een sloot in het noordwesten van het plangebied de streng beschermde poelkikker (Flora- en faunawet tabel 3) aangetroffen. Mogelijk wordt deze sloot gedempt. Dit betekent dat leefgebied van deze soort verloren gaat. Voor deze ingreep is het aanvragen van ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet noodzakelijk. Wanneer deze sloot gehandhaafd blijft, wordt de Flora- en faunawet niet overtreden.

Reptielen

Het natuurloket geeft melding van 1 zwaar beschermde soort. Het betreft mogelijk de ringslang. Gedeelten van het plangebied zijn geschikt foerageergebied voor deze soort. Met name de oude rivierarm en directe omgeving lijkt geschikt leefgebied. Tijdens de inventarisaties zijn geen aanwijzingen van de aanwezigheid van deze soort aangetroffen. De inschatting is dat de geplande ruimtelijke ingrepen geen negatief effect op deze soort zullen hebben, omdat de oude rivierarm en aangrenzende zones niet vergraven worden. Het gebied blijft tijdens en na de werkzaamheden behouden als foerageergebied voor de ringslang. Ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet hoeft niet te worden aangevraagd.

Vissen

Beschermde vissoorten zijn niet aangetroffen. De aanwezige sloten en wateren zijn niet geschikt voor de in de Vecht aangetroffen soorten zoals beschreven op blz. 11. Deze soorten worden binnen de grenzen van het plangebied dan ook niet verwacht. Door geplande inrichtingsmaatregelen zullen geen populaties van beschermde of Rode Lijstsoorten verstoord worden of verloren gaan.

Uitzondering hierop zijn de soorten grote modderkruiper en rivierdonderpad. Binnen het plangebied zijn enkele sloten potentieel geschikt als leefgebied. Het in beeld brengen van aanwezigheid van deze soorten vergt aanvullend onderzoek.

Ongewervelden

Beschermde ongewervelden zijn niet aangetroffen omdat geschikt leefgebied binnen de te ontwikkelen gebieden ontbreekt voor deze soortengroep. Door de geplande ruimtelijke ontwikkelingen kan het plangebied interessanter voor dagvlinders en libellen worden.

3.2 Wettelijke consequenties

Om te bepalen of ontheffingen noodzakelijk zijn in het kader van de Flora- en faunawet, moet een juiste afweging gemaakt worden aan de hand van concrete inrichtingstekeningen. In de onderstaande afwegingen wordt het *if-then* principe toegepast.

Flora

Het aanvragen van ontheffing is noodzakelijk wanneer groeiplaatsen van de streng beschermde jeneverbes, lange ereprijs, steenanjer of waterdrieblad in het geding komen door de geplande inrichtingsmaatregelen. Indien deze groeiplekken kunnen worden behouden is geen ontheffing noodzakelijk.

Indien verandering in beheer kan leiden tot achteruitgang of verdwijnen van voornoemde soorten is eveneens een ontheffing noodzakelijk. Toetsing van de definitieve plannen door een deskundige is hierdoor sterk aan te bevelen.

Broedvogels

Ontheffing voor deze diergroep is niet mogelijk zonder voldoende mitigatie en compensatie. Start de werkzaamheden buiten het broedseizoen (tussen 15 maart en 15 juli). Nesten van jaarrond beschermde soorten in uitheemse boomsoorten (exoten) zijn niet aangetroffen. Er zullen geen inheemse boomsoorten met geschikte holten worden gerooid.

Het oude toiletgebouw van de verlaten camping wordt door een kerkuil gebuikt als roestplaats. Wanneer dit gebouw wordt gesloopt dient een nadere afweging gemaakt te worden of voldoende alternatieve rustlocaties in het territorium aanwezig zijn. Indien blijkt dat er relatief weinig alternatieven zijn, kan een ontheffing noodzakelijk zijn.

De werkzaamheden zullen een effect hebben op de kwaliteit van het gebied als foerageergebied voor aanwezige vogelsoorten. Indien meer gebouwen in de directe omgeving gesloopt zullen worden of meer bomen gekapt worden dan de huidige geplande exoten, is het van belang een gedegen afweging te maken welke gevolgen dit heeft voor aanwezige soorten. Met name inzicht in de effecten op soorten als kerkuil, boomvalk, buizerd en steenuil zullen moeten worden afgewogen. Hiervoor is het noodzakelijk de definitieve plannen te laten toetsen door een ter zake deskundige. Ook een juist beeld van de verspreiding en mate van gebruik door de soorten van het gebied is hierbij van groot belang. Hiervoor is een nadere broedvogelkartering noodzakelijk.

Zoogdieren

Wanneer de verblijfplaatsen van steenmarter en das (burcht) in het geding komen door de geplande inrichtingsmaatregelen is het aanvragen van een ontheffing noodzakelijk.

Vleermuizen

Er is voor de meeste soorten geen ontheffing noodzakelijk. Indien (forsere) bomen met potentiële scheuren, holten, losliggende bast ed, langs bosranden en wateren worden gekapt, is nader onderzoek of afwegingen door een vleermuisdeskundige sterk aan te bevelen.

Amfibieën

Wanneer voortplantings- en landhabitat van de poelkikker verloren gaat dient ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet aangevraagd te worden.

Reptielen

Geen ontheffing noodzakelijk aangezien de potentiële habitats van deze soort behouden blijven.

Vissen

Voor het dempen van sloten is nader onderzoek naar grote modderkruiper en rivierdonderpad noodzakelijk. Bij aanwezigheid is een ontheffing noodzakelijk en dient ecologische begeleiding te worden uitgevoerd tijdens de werkzaamheden.

Overige beschermde soorten worden niet verwacht.

Ongewervelden

Geen ontheffing noodzakelijk.

3.3 Mitigatie en compensatie

3.3.1 Mitigatie

Flora

Het verdient sterke aanbeveling het rivierduin, de groeiplaats van jeneverbes en steenanjer, te sparen. Dit geldt ook voor inpassing van de groeiplaatsen van lange ereprijs in de nieuwe gebiedsinrichting. De locatie met waterdrieblad bevindt zich in het huidige natuurterrein van SBB. Hier vinden geen ingrepen plaats.

Indien inpassing mogelijk is, zijn voor beschermde soorten geen mitigerende maatregelen noodzakelijk.

Verspreidt over het gebied staan diverse groeiplaatsen van Rode lijstgenoteerde soorten en aandachtsoorten. Het verdient aanbeveling de groeiplaatsen van deze soorten te sparen. Indien dit niet mogelijk is, kunnen mogelijk de aanwezige planten verplaatst worden naar de randen van het perceel, of een ander perceel waar geen ingrepen plaats vinden. Hierdoor blijven de soorten in het gebied behouden. Een belangrijke voorwaarde hierbij is echter wel dat de nieuwe plantlocatie geschikte abiotische kenmerken bevat met betrekking tot de soort. Denk hierbij aan schaduwwerking, waterhuishouding, voedselrijkdom ed. Voor een juiste afweging is in de planfase en uitvoering ecologische inbreng van een florist van groot belang.

Broedvogels

Als alternatief voor het verwijderen van exoten in de boomlaag is het voor natuurontwikkeling interessant om forsere bomen, niet aanwezig nabij paden i.v.m. vallend hout, te ringen. Door het toepassen van deze methode ontstaan in de loop van de jaren, door spechtenactiviteit en inrottingsverschijnselen, voor vogels en vleermuizen potentieel geschikte holten. Ook insecten, schimmels en mossen zijn gebaad bij dood-hout-op-stam.

Het toiletgebouw, als relict van de camping, vormt een roestlocatie van kerkuil. Het verdient aanbevelingen het gebouw te behouden waardoor het kan blijven functioneren als roestplek voor kerkuil en steenmarter. Wel is het raadzaam het gebouw te strippen, zoals het verwijderen van glas en interieur, ter voorkoming van vandalisme en verspreiding van materialen in de omgeving. Verblijfplaatsen van vleermuizen in dit gebouw zijn uitgesloten. Het strippen zal geen negatieve gevolgen hebben voor deze soortgroep.

Zoogdieren

Op basis van de huidige plannen zijn voor zoogdieren geen mitigerende maatregelen noodzakelijk. Wanneer de inrichtingsplannen gewijzigd worden is het noodzakelijk deze opnieuw te toetsen aan het voorkomen van beschermde zoogdieren.

Vleermuizen

Als alternatief voor het verwijderen van exoten in de boomlaag kunnen deze geringd worden. Zie ook de beschrijving onder *Vogels*.

Amfibieën

Als alternatief voor het dempen van de sloot waar poelkikker is aangetroffen, kan deze worden afgedamd. De sloot hoeft dan niet gedempt te worden. Hierdoor blijft het leefgebied voor de poelkikker behouden en wordt de Flora- en faunawet niet overtreden.

Indien de sloot alsnog wordt gedempt is, naast het aanvragen van een ontheffing, het leegvissen van de sloot en het overzetten van poelkikkers en overige amfibieën en vissen naar een nieuw te graven of bestaande sloot noodzakelijk. De bestaande sloot moet voldoende draagkracht hebben voor de overgezette dieren. Ecologische begeleiding is hierbij van belang. Als compenserende maatregel dient de nieuw te graven sloot ruim voor aanvang van het overplaatsen van de dieren ingericht te zijn, zodat geschikt leefgebied aanwezig is.

Reptielen

Mitigerende maatregelen zijn niet noodzakelijk voor deze soortgroep.

Vissen

Mitigerende maatregelen zijn niet noodzakelijk voor deze soortgroep.

Ongewervelden

Mitigerende maatregelen zijn niet noodzakelijk voor deze soortgroep.

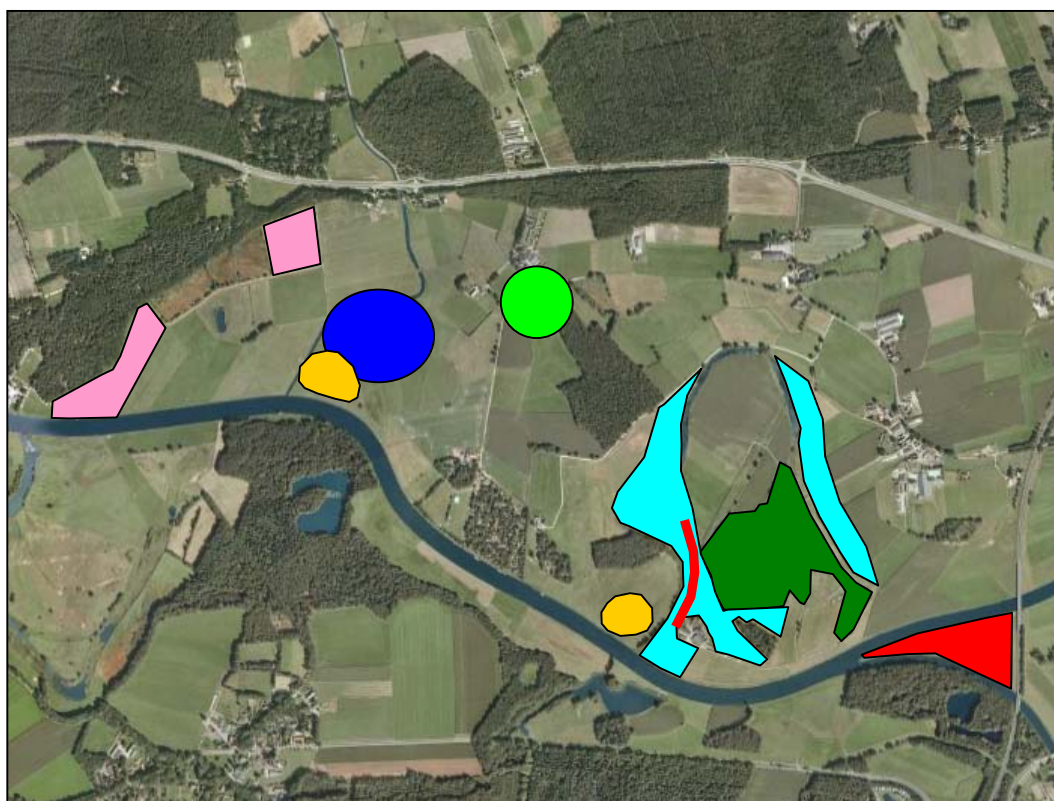
3.3.2 Compensatie

Compenserende maatregelen zijn alleen dan nodig indien zwaar beschermde soorten, tabel 2 en 3 Ff-wet, worden geschaad door de werkzaamheden. Naast het aanvragen van een noodzakelijk ontheffing zullen soortgerichte maatregelen getroffen moeten worden. Dergelijke maatregelen zijn maatwerk.

3.3.3 Algemene aanbevelingen

Inrichtingsadviezen

Op basis van de potentiële en huidige kwaliteiten van het gebied worden een aantal aanbevelingen gedaan om de natuurwaarde te verhogen. Voor de herinrichting van het gebied worden op onderstaande kaart (figuur 3) een aantal aanbevelingen weergegeven. Naast onderstaande aandachtspunten op de kaart kan het aantakken van een oude arm aan de Vecht de natuurlijke processen deels in het gebied terugbrengen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan erosie en sedimentatie.

- Bouwvoor afgraven, sloot afdammen of dempen en aansluiten op SBB reservaat.
- Zoveel mogelijk alle sloten dempen. Uitstekend brongebied voor dotterbloemhooiland. Kwel moet terug in het maaiveld.
- Rivierduin met nog mooie flora, hier de begrazingsdruk verhogen.
- Uitstekend brongebied voor dotterbloemhooiland.
- Sloten dempen, graslanden maaien en afvoeren voor dotterbloemhooiland.
- Exoten verwijderen (ook tuinplanten).
- Potentie voor wilgenbos / ruigte afgraven.
- Ontwikkeling krabbescheervegetatie in oude Vechtarm

Figuur 3. Aandachtspunten voor inrichting van het gebied

Beheeradviezen

Rivierduinvegetaties

De rivierduinvegetaties verschrompelen door de begrazingsdruk te verhogen. In de huidige situatie verruigt het gebied, waardoor de kenmerkende flora verloren dreigt te gaan.

Wanneer de oude Vechtarm in het westen van het plangebied weer hersteld wordt en op de Vecht aangetakt wordt, betekent dit dat het naastgelegen rivierduin een soort eiland wordt tussen de huidige loop van de Vecht en de nieuwe loop. Wanneer dit betekent dat de begrazing op het rivierduin wegvalt, zal de kenmerkende vegetatie met kritische soorten als zacht vetblad, kamgras, steenanjer en echte kruisdistel verloren gaan. De rivierduinvegetatie zal beheerd moeten worden om de kenmerkende flora te behouden en te versterken.

Hooilanden

De greppels dienen dichtgegooid te worden om kwelwater weer in de wortelzone te krijgen. Er ligt een natuurreservaat van Staatsbosbeheer (Het Hongerveld) in de directe omgeving. Dit gebied kan door de aanwezigheid van doelsoorten als brongebied dienen voor te ontwikkelen hooilanden.

Aan de uiterste westzijde van het plangebied wordt aanbevolen om de bouwvoor te verwijderen en dit gedeelte bij Het Hongerveld te voegen. Eventueel kan op het afgegraven stuk hooi vanuit Het Hongerveld opgebracht worden. Sloten in het plangebied zoveel mogelijk dempen of verondiepen. Voorafgaand aan deze ingreep dient hydrologisch onderzoek uitgevoerd te worden. Vroeger was dit gebied één kwelgebied met goed ontwikkelde natte schraallandvegetaties.

Bossen

Verwijder de exoten uit de kruid-, struik- en boomlaag. Er komen ook diverse tuinplanten voor als relict van de voormalige camping. Deze dienen ook verwijderd te worden. Verder beheer is niet noodzakelijk. Het is wenselijk om de voormalige kampeerweiden weer te maaien en het maaisel af te voeren. Hierdoor ontstaat een kleinschalig patroon van schrale graslandjes met veel zomen en mantels wat voor tal van soorten als dagvlinders, zoogdieren en vogels een interessant habitat vormt.

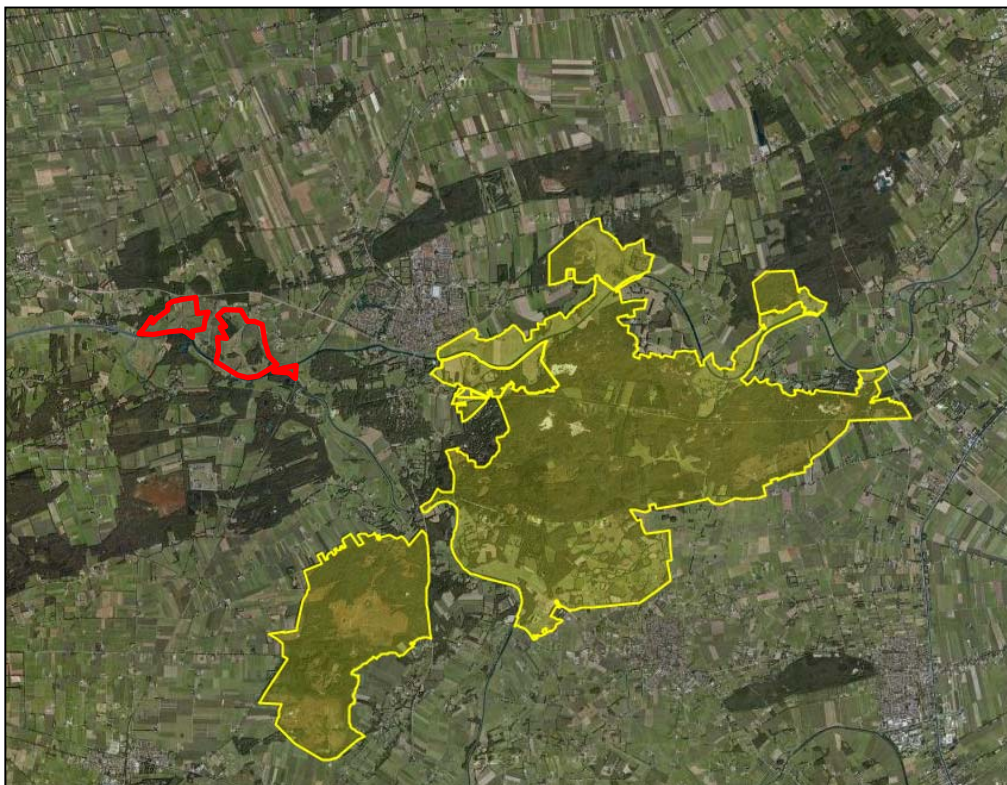

4 Toetsing Natura 2000 en Natuurbeschermingswet

Natura 2000 is een samenhangend netwerk van beschermde natuurgebieden. In Nederland liggen 162 Natura 2000 gebieden, bestaande uit de Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebieden. Deze Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebieden worden in Nederland gecombineerd als Natura 2000-gebieden aangewezen. De al eerder aangewezen Vogelrichtlijngebieden worden daarbij opnieuw aangewezen. Ruimtelijke ontwikkelingen die mogelijk een negatief effect hebben op de beschermde natuur in een Natura 2000-gebied (of Beschermd Natuurmonument) zijn vergunningplichtig. Bij de toetsing van de plannen wordt gekeken of, op basis van de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied, de kwaliteit van habitats kunnen verslechteren of verstorend effect kunnen hebben op de soorten.

Het gebied maakt geen onderdeel uit van een Natura 2000 gebied. Het dichtstbijzijnde Natura 2000 gebied is Vecht- en Beneden-Reggegebied (zie figuur 4). Het gebied is aangewezen voor de Habitatrichtlijnsoorten bittervoorn, kleine modderkruiper, grote modderkruiper, rivierdonderpad, kamsalamander, meervleermuis. Het gebied is aangewezen voor 13 habitattypen, waaronder habitattypen van heide, veen, (kalkrijk) grasland en bos. Het gebied behoort tot de Natura 2000 landschappen 'Rivierengebied' en 'Hogere zandgronden'.

Het Natura2000-gebied Vecht- en Beneden-Reggegebied omvat drie beschermde natuurmonumenten: Junner en Arriër Koeland, Karshoek en De Stekkenkamp. Verder omvat het Natura2000-gebied een staatsnatuurmonument: Junner en Arriër Koeland. Voor beoordeling van effecten op (staats)natuurmonumenten geldt dezelfde toetsing als voor Natura 2000.

Figuur 4. Ligging plangebied t.o.v. Natura 2000 gebied Vecht- en Beneden- Reggegebied.

Het onderzoeksgebied ligt op ruime afstand van het Natura 2000 gebied Vecht- en Beneden-Reggegebied (ongeveer 3 km). Er worden in het onderzoeksgebied geen ingrijpende maatregelen aan de waterhuishouding uitgevoerd die mogelijk een negatief effect hebben op natte en vochtige habitattypen in het Natura 2000 gebied. Door de ruime afstand ten opzichte van het Natura 2000 gebied zal verstoring tijdens de werkzaamheden niet plaatsvinden. Negatieve effecten op aangewezen doelsoorten en/of habitattypen worden niet verwacht.

Er hoeft geen vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet aangevraagd te worden voor de geplande ruimtelijke ingrepen in het onderzoeksgebied Varsen. Er hoeven geen maatregelen getroffen te worden om significante effecten op de instandhoudingsdoelstellingen te voorkomen.

5 Toetsing Ecologische Hoofdstructuur (EHS)

Door nieuwe natuur te ontwikkelen, kunnen natuurgebieden met elkaar worden verbonden. Zo kunnen planten en dieren zich over verschillende natuurgebieden verspreiden, waardoor duurzamere populaties ontstaan. Het totaal van al deze gebieden en de verbindingen ertussen vormt de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) van Nederland.

De bescherming van de EHS werkt via een afwegingskader. Dit houdt in dat ruimtelijke ontwikkelingen in een gebied getoetst worden volgens het 'nee, tenzij principe'. Dit betekent dat binnen en in de nabijheid van EHS-gebieden nieuwe plannen of projecten niet zijn toegestaan als deze de wezenlijke kenmerken of waarden van het betreffende gebied significant aantasten.

Tenzij er sprake is van redenen van groot openbaar belang. Ook dan moet schade zoveel mogelijk worden voorkomen en eventuele resterende schade gecompenseerd worden.

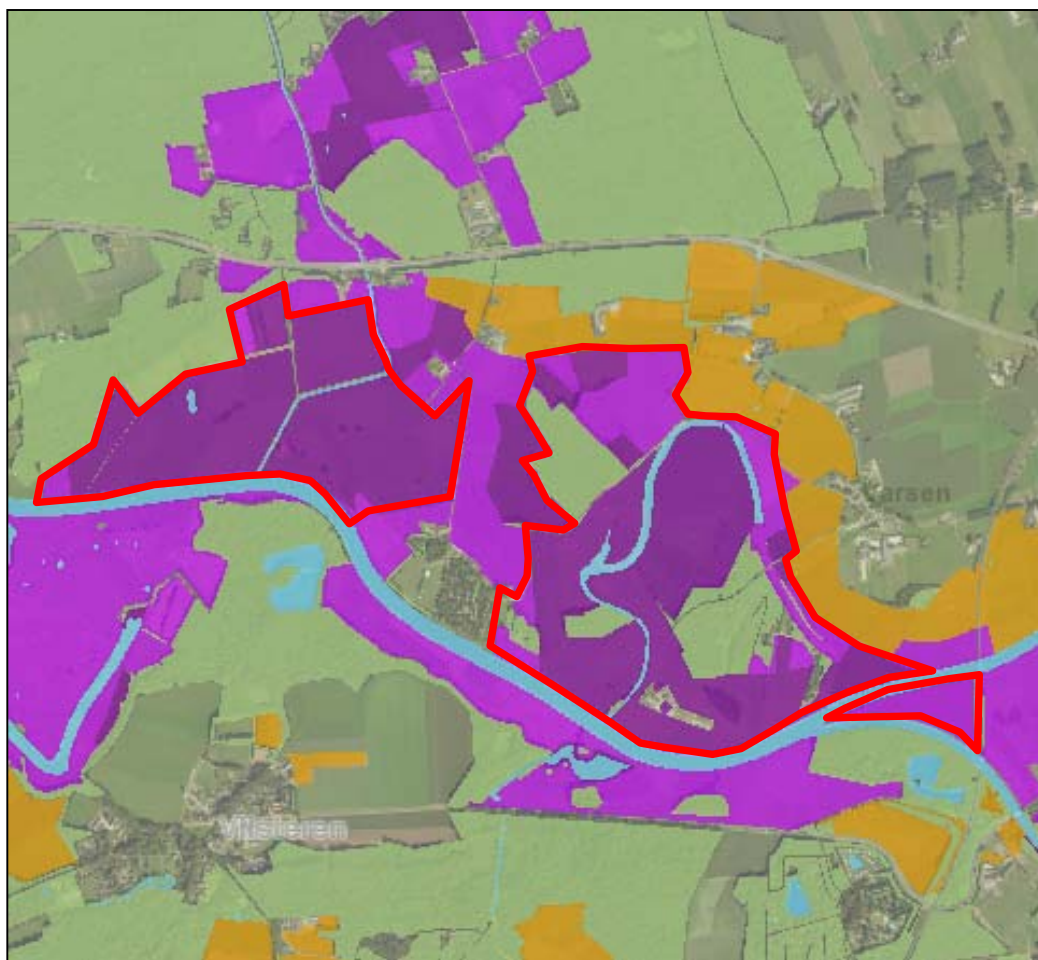
De provincie Overijssel gaat de provinciale ecologische hoofdstructuur (PEHS) herbegrenzen. Het concept van deze herbegrenzing, waarbij de EHS op perceelniveau is begrensd, is op 11 september 2007 door gedeputeerde staten vastgesteld. De buitengrenzen van de EHS blijven ongewijzigd. Deze herbegrenzing is gebruikt voor de toetsing van de onderzoeksgebieden aan de EHS.

Het onderzoeksgebied valt binnen de grenzen van de EHS. De percelen zijn aangewezen als nieuwe natuur gerealiseerd en nieuwe natuur nog te realiseren. De bospercelen binnen het plangebied zijn aangewezen als bestaande natuur (zie figuur 5).

De meeste percelen binnen het onderzoeksgebied zijn in gebruik als grasland. Het plan is om deze voormalige agrarische percelen om te vormen naar een geschikte uitgangssituatie voor natuurontwikkeling. Het natuurdoel voor dit gebied is het ontwikkelen van een rivierduingebied binnen de oude meander en een afwisselend rivierenlandschap met half natuurlijke graslanden, struweel en bos.

De hiervoor noodzakelijke ingrepen bestaan onder andere uit het afgraven van de bouwvoor, het dempen van sloten, het vergraven van sloten, de aanleg nieuwe sloten, het verwijderen van exoten in bos en het vergraven van grond.

Met het uitvoeren van de geplande inrichtingsmaatregelen wordt de juiste invulling gegeven aan de EHS functie nieuwe natuur. De ruimtelijke ingreep heeft geen significant negatief effect op de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS.

Figuur 5. Ligging plangebied t.o.v. EHS.

Bijlage 1 Kisal gegevens

Stichting Staring Advies (SSA) zet zich in voor de kwaliteit van natuur en landschap in de Achterhoek en Liemers. Zij houdt zich sinds haar oprichting onder andere bezig met het ontwikkelen van KISAL. Deze afkorting staat voor het Kennis InformatieSysteem voor Achterhoek en Liemers. KISAL is een databank waarin de verspreiding van planten en dieren op een gedetailleerde wijze worden opgeslagen.

SSA streeft ernaar om van zogenaamde regionale **aandachtsoorten** (beschermde soorten en soorten die zeldzaam zijn of karakteristiek zijn voor bepaalde milieumomstandigheden) vast te leggen. Inmiddels zijn meer dan 600.000 waarnemingen van aandachtsoorten in het systeem opgenomen.

Het computersysteem is ontwikkeld door SSA en heeft als doel om voor de Achterhoek en Liemers beschikbare flora- en faunagegevens te ontsluiten en digitaliseren via een internet-applicatie ten behoeve van natuurbeschermingsdoelen.

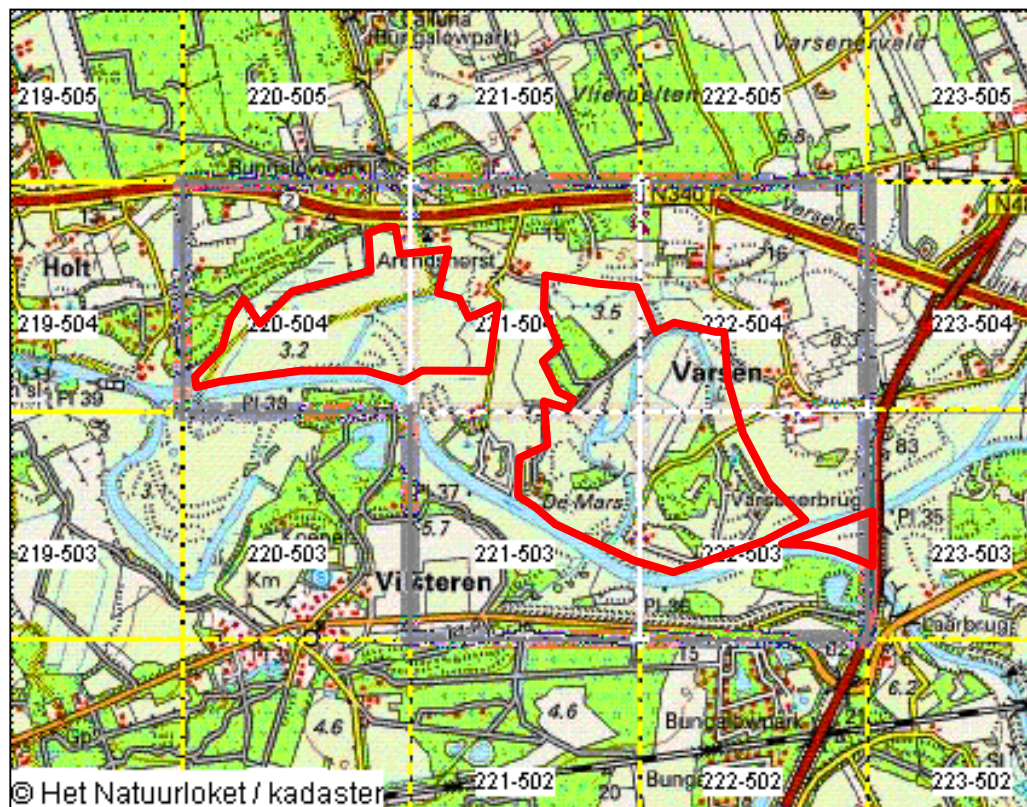
Daarmee levert KISAL een wezenlijke bijdrage aan het vergroten van de kennis van de natuur in de Achterhoek en Liemers en levert een bijdrage aan het verbeteren en veilig stellen van de kwaliteit van natuur en landschap in de regio. Hiermee wordt een duidelijk maatschappelijk belang gediend. Het systeem kan uiteraard ook buiten de regio Achterhoek en Liemers toegepast worden.

Gegevens die in KISAL zijn opgenomen zijn onder andere afkomstig van vrijwilligers, landelijke gegevensdragers, literatuur en eigen uitgevoerde projecten.

In het kader van de Flora- en Faunawet heeft ieder initiatiefnemer een zorgplicht. Deze zorgplicht verplicht initiatiefnemers om tijdens de ontwikkeling en uitvoering van plannen rekening te houden met de aanwezige flora en fauna. KISAL levert u informatie van de soorten met een beschermde status op bijvoorbeeld een bouwlocatie. Dit voorkomt onnodige vertragingen bij planologische procedures.

Bijlage 2 Gegevens Natuurloket

Rapportage voor kilometerhok X:220 / Y:504

Soortgroep	FF1*	FF23*	FF vogels	Hrl*	RL*	Volledigheid*	Detail*	Actualiteit*
Vaatplanten	3	5			13	goed	-	1991-2007
Mossen					2	matig	51-100%	1997-2007
Korstmossen						niet		1992-2007
Paddestoelen					6	slecht	0%	1992-2007
Zoogdieren	4	3		1		slecht	26-50%	1997-2007
Broedvogels						niet		1996-2007
Watervogels						goed	0%	96/97-06/07
Reptielen						niet		1992-2007
Amfibieën	1					slecht	51-100%	1992-2007
Vissen						niet		1992-2007
Dagvlinders					1	goed	0%	1998-2008
Nachtvlinders						niet		1980-2008
Libellen					1	goed	51-100%	1993-2007
Sprinkhanen						niet		1993-2007
Overige ongewervelden						niet		1993-2007

Landelijke vegetatiedatabank: [gegevens inzien van dit hok](#)

Rapportage voor kilometerhok X:221 / Y:504

Soortgroep	FF1*	FF23*	FF vogels	Hrl*	RL*	Volledigheid*	Detail*	Actualiteit*
Vaatplanten	3	1			3	goed	-	1991-2007
Mossen						slecht		1997-2007
Korstmossen					1	slecht	51-100%	1992-2007
Paddestoelen					1	slecht	0%	1992-2007
Zoogdieren	4	1				slecht	26-50%	1997-2007
Broedvogels						niet		1996-2007
Watervogels						goed	0%	96/97-06/07
Reptielen						niet		1992-2007
Amfibieën						niet		1992-2007
Vissen						niet		1992-2007
Dagvlinders						niet		1998-2008
Nachtvinders						niet		1980-2008
Libellen						niet		1993-2007
Sprinkhanen						niet		1993-2007
Overige ongewervelden				1	2	slecht	0%	1993-2007

Landelijke vegetatiedatabank: [gegevens inzien van dit hok](#)

Rapportage voor kilometerhok X:222 / Y:503

Soortgroep	FF1*	FF23*	FF vogels	Hrl*	RL*	Volledigheid*	Detail*	Actualiteit*
Vaatplanten						slecht	-	1975-1990
Mossen						niet		1997-2007
Korstmossen						niet		1992-2007
Paddestoelen					1	slecht	0%	1992-2007
Zoogdieren	4	2				slecht	11-25%	1997-2007
Broedvogels						niet		1996-2007
Watervogels						redelijk	0%	96/97-06/07
Reptielen		1			1	matig	0%	1992-2007
Amfibieën	2					slecht	51-100%	1992-2007
Vissen					1	redelijk	0%	1992-2007
Dagvlinders						niet		1998-2008
Nachtvinders						niet		1980-2008
Libellen						goed		1993-2007
Sprinkhanen						niet		1993-2007
Overige ongewervelden						niet		1993-2007

Landelijke vegetatiedatabank: [gegevens inzien van dit hok](#)

Rapportage voor kilometerhok X:222 / Y:504

Soortgroep	FF1*	FF23*	FF vogels	Hrl*	RL*	Volledigheid*	Detail*	Actualiteit*
Vaatplanten						niet	-	1975-1990
Mossen						niet		1997-2007
Korstmossen						niet		1992-2007
Paddestoelen						niet		1992-2007
Zoogdieren	3	2		2		slecht	26-50%	1997-2007
Broedvogels			2		1	slecht	0%	1996-2007
Watervogels						goed	0%	96/97-06/07
Reptielen						niet		1992-2007
Amfibieën	3					matig	11-25%	1992-2007
Vissen						niet		1992-2007
Dagvlinders						redelijk		1998-2008
Nachtvlinders						niet		1980-2008
Libellen						goed		1993-2007
Sprinkhanen						niet		1993-2007
Overige ongewervelden					2	slecht	0%	1993-2007

Landelijke vegetatiedatabank: [gegevens inzien van dit hok](#)

Rapportage voor kilometerhok X:221 / Y:503

Soortgroep	FF1*	FF23*	FF vogels	Hrl*	RL*	Volledigheid*	Detail*	Actualiteit*
Vaatplanten						slecht	-	1975-1990
Mossen						niet		1997-2007
Korstmossen						niet		1992-2007
Paddestoelen						niet		1992-2007
Zoogdieren		1				slecht	51-100%	1997-2007
Broedvogels			1		1	slecht	0%	1996-2007
Watervogels						redelijk	0%	96/97-06/07
Reptielen						niet		1992-2007
Amfibieën						niet		1992-2007
Vissen						niet		1992-2007
Dagvlinders						matig		1998-2008
Nachtvlinders						niet		1980-2008
Libellen					2	redelijk	26-50%	1993-2007
Sprinkhanen						niet		1993-2007
Overige ongewervelden					1	slecht	0%	1993-2007

Landelijke vegetatiedatabank: [gegevens inzien van dit hok](#)

Bijlage 3 Impressie plangebied

Grasland en bos aan de Ziel.

Kolk in het westen van het plangebied.

Staatsbosbeheer terrein "Het Hongerveld".

Oude Vechtarm in het plangebied.

Grasland en bos aan de Larinkmars.

Graslanden in noordwesten van plangebied.

Lange ereprijs (flora- en faunawet tabel 2).

Bijlage 4 Wettelijk kader

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Deze wet beschermt planten en dieren tegen negatieve invloeden en bevat hiervoor diverse concrete verbodsbepalingen:

- beschermde inheemse dieren mogen niet verstoord, gevangen of gedood worden;
- beschermde inheemse plantensoorten mogen niet vernield, beschadigd of ontworteld worden;
- nesten, rustplaatsen en voortplantingsplaatsen van beschermde soorten mogen niet verstoord of vernield worden.

De Flora- en faunawet kent drie verschillende beschermingsregimes. Hiertoe zijn de beschermde planten en dieren onderverdeeld in drie categorieën (zie tabel 1), elke categorie kent een eigen beoordelingstoets voor ontheffingverlening.

Beschermde flora en fauna	Zonder gedragscode	Met gedragscode
Algemene soorten (tabel 1 FF-wet)	Algemene vrijstelling	Algemene vrijstelling
Overige soorten (tabel 2 FF-wet)	"Lichte" toets	Vrijstelling
Streng beschermde soorten (tabel 3 FF-wet)	"Uitgebreide" toets	"Uitgebreide" toets

Tabel 1. Beschermingsregimes Flora- en faunawet..

In de tabel wordt melding gemaakt van de gedragscode. In een gedragscode is opgenomen hoe werkzaamheden worden uitgevoerd zodanig dat schade aan beschermde soorten wordt voorkomen of tot een minimum wordt beperkt. Wanneer bij uitvoering van de werkzaamheden gehandeld wordt volgens de gedragscode, en dit ook aangetoond kan worden, geldt een vrijstelling of lichtere toetsing (zie tabel 1). De gedragscode moet wel door de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit goedgekeurd zijn, alvorens deze een wettelijke status heeft. In het plangebied is geen gedragscode van toepassing.

Algemene vrijstelling (tabel 1)

Veel soorten die in de Flora- en faunawet zijn opgenomen, komen in Nederland algemeen voor. Voor verstoring van deze soorten bij uitvoering van werkzaamheden in het kader van bestendig onderhoud, beheer of gebruik, of bij ruimtelijke ontwikkeling of inrichting, geldt een algemene vrijstelling en is dus geen ontheffing nodig.

"Lichte" toets (tabel 2)

Wanneer soorten uit de tweede categorie negatief beïnvloed worden en niet gehandeld wordt volgens een gedragscode, geldt bij de ontheffingsaanvraag de "lichte" toets. Hierbij moet aangetoond worden dat de werkzaamheden er niet toe mogen leiden dat het voortbestaan van de soorten in gevaar wordt gebracht.

"Uitgebreide toets" (tabel 3, soorten van de Habitatrichtlijn)

Ontheffingsaanvragen voor streng beschermde soorten worden volgens een uitgebreide toetsing beoordeeld. Niet alleen moet worden aangetoond dat de werkzaamheden het voortbestaan van de soort niet in gevaar brengen, tevens moet worden aangetoond dat er geen bevredigend alternatief voor de activiteit is en deze dwingende redenen van groot openbaar belang (met

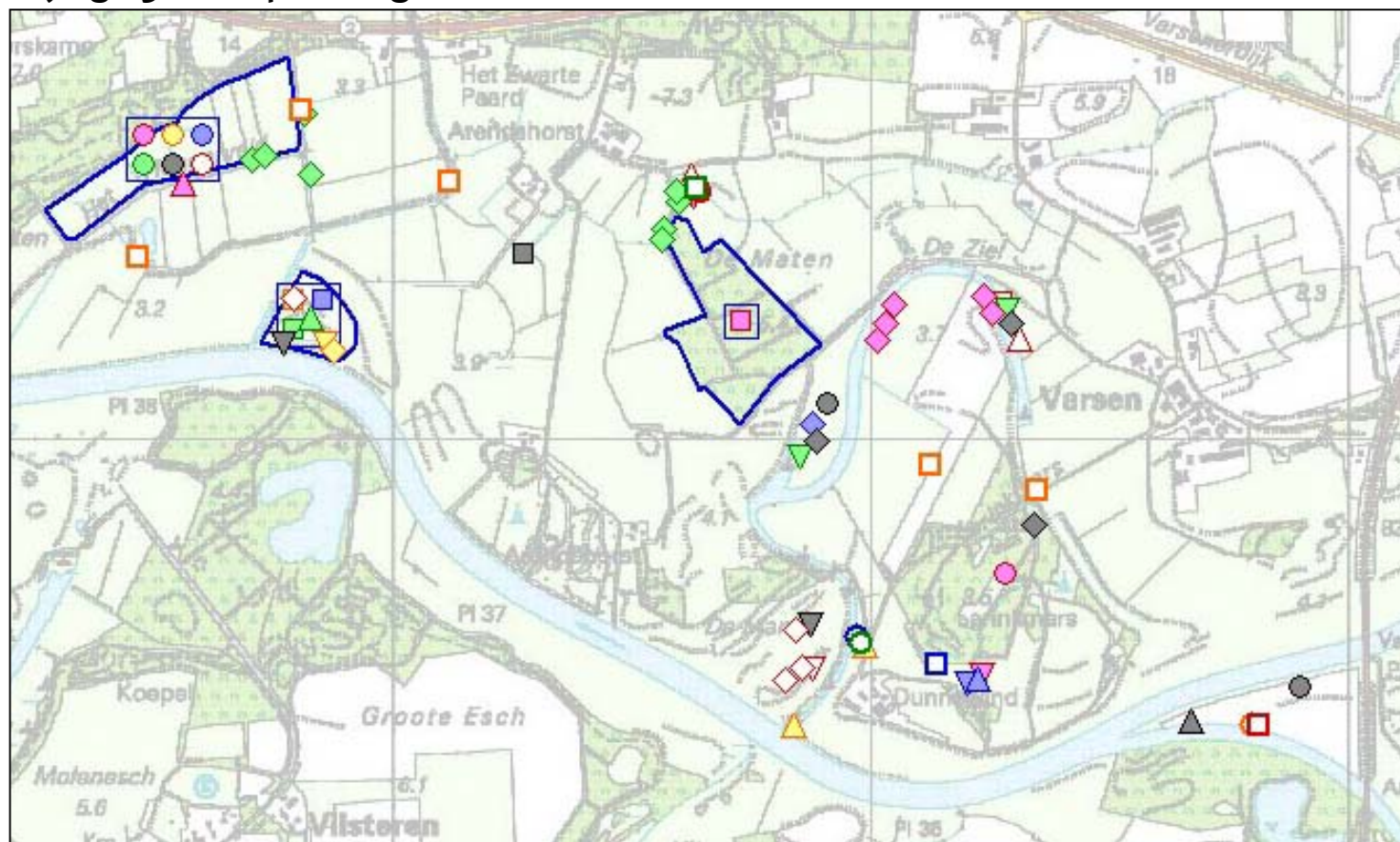
inbegrip van redenen van sociale of economische aard) dan wel het milieu dient. Werkzaamheden die niet vallen onder de noemer natuurbeheer moeten bovendien zodanig worden uitgevoerd dat er sprake is van zorgvuldig handelen. Dit houdt in dat er geen “wezenlijke invloed” op beschermde soorten is en dat schade aan de soorten zoveel mogelijk wordt voorkomen, bijvoorbeeld door het nemen van mitigerende en/of compenserende maatregelen.

Zorgplicht (art 2 Flora- en faunawet)

Naast bovenstaande verplichtingen voor beschermde soorten geldt bovendien voor alle soorten, plant en dier, de zogenaamde zorgplicht. In de zorgplicht is opgenomen dat alle planten en dieren een intrinsieke waarde hebben en onvervangbaar zijn. De zorgplicht is een fatsoenseis en houdt in dat bij menselijk handelen voldoende zorg in acht genomen wordt om in het wild levende planten en dieren zoveel mogelijk te beschermen.

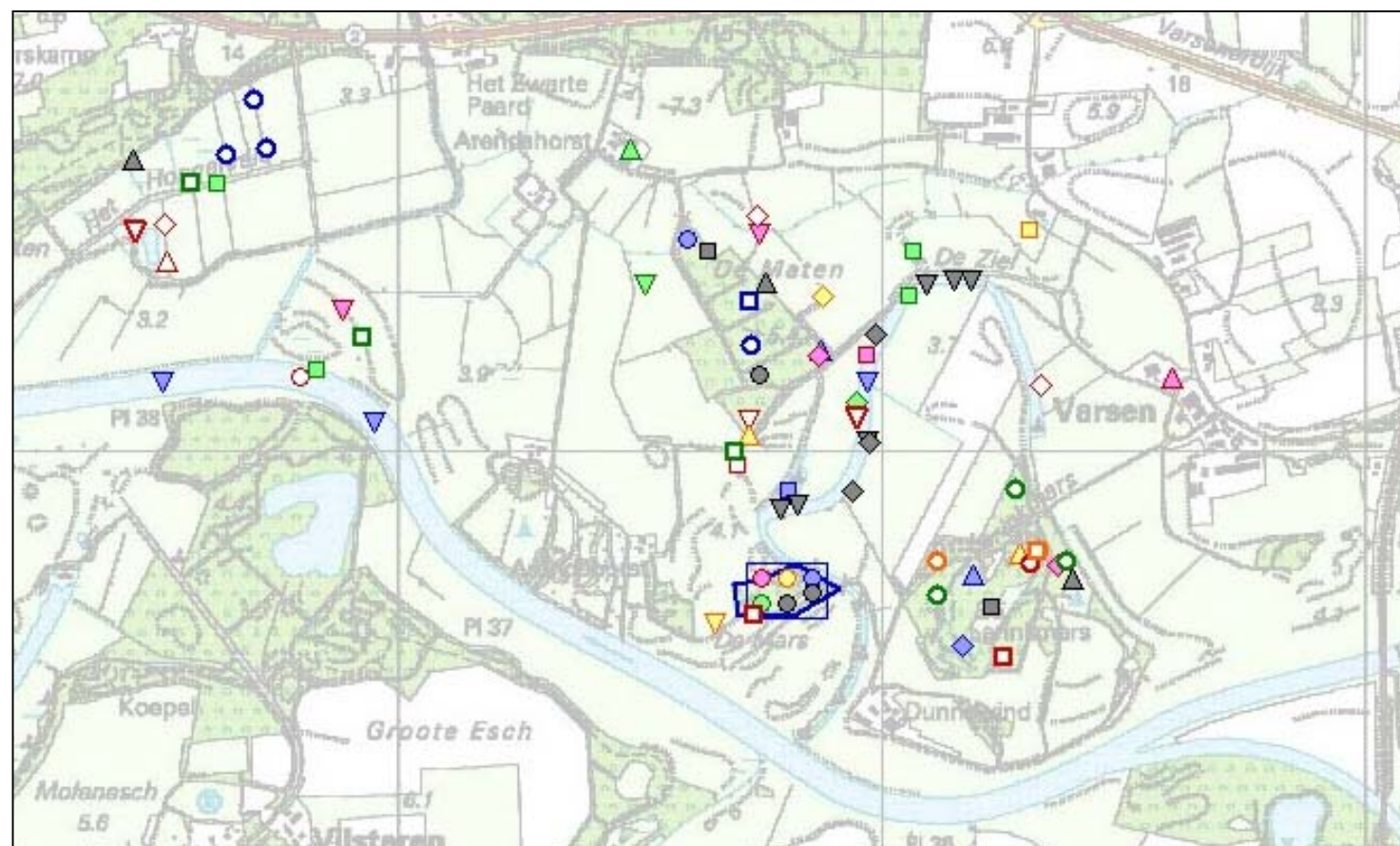

Bijlage 5 Verspreidingskaart flora

● Wateraardbei	● Veenpluis	● Waterdrieblad	● Moeraskartelblad
● Grote ratelaar	● Blauwe knoop	■ Gewone salomonszegel	■ Steenancier
■ Kleine bevermel	■ Grote tijm	■ Zwanenbloem	■ Hoge cyperzegge
▼ Blaaszegge	▼ Kamgras	▼ Veelstengelige waterbies	▼ Holpijp
▼ Echte kruisdistel	▼ Geel walstro	▲ Waterviolier	▲ Kikkerbeet
▲ Biezenknoppen	▲ Jeneverbes	▲ Kleine leeuwentand	▲ Echte koekoeksbloem
◆ Moeraswederik	◆ Kattendoorn	◆ Melkeppe	◆ Grote pimpinel
◆ Bosbies	◆ Zacht vetkruid	◆ Waterkruiskruid	◆ Grasmuur
● Zeegroene muur	● Krabbenscheer	■ Zwarte toorts	■ Lange ereprijs
■ Egelantier	■ Dotterbloem		

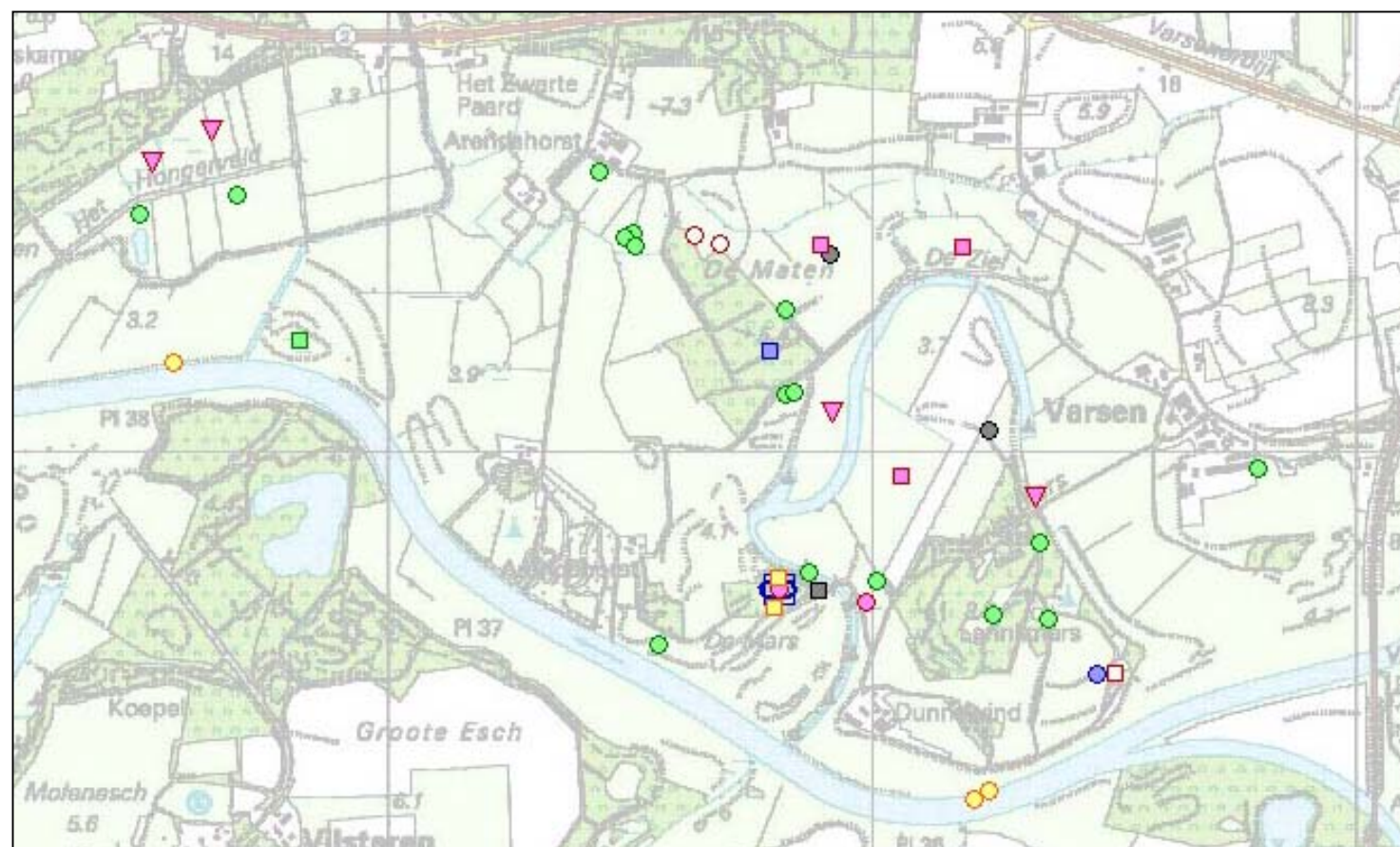
Bijlage 6 Verspreidingskaart vogels

● Houtduif	● Roodborst	● Tijftaf	● Glanskop
● Vink	○ Fuut	■ Blauwe Reiger	■ Ooievaar
■ Knobbelzwaan	■ Wilde Eend	■ Buizerd	■ Torenavalk
▼ Boomvalk	▼ Kwartel	▼ Meerkoet	▼ Wulp
▼ Visdief	▼ Koekoek	▲ Steenuil	▲ Grote Bonte Specht
▲ Kleine Bonte Specht	▲ Boerenzwaluw	▲ Boompieper	▲ Graspieper
◆ Winterkoning	◆ Roodborsttapuit	◆ Zanglijster	◆ Bosrietzanger
◆ Kleine Karekiet	◆ Grasmus	● Tuinfluiter	● Zwartkop
● Fitis	● Pimpelmees	■ Koolmees	■ Boomklever
■ Boomkruiper	■ Geelgors	▼ Rietgors	

Bijlage 7 Verspreidingskaart zoogdieren

● Das	● Watervleermuis	● Ruige dwergvleermuis	● Dwergvleermuis
● Rosse vleermuis	● Laatvlieger	■ Haas	■ Konijn
■ Bosmuis	■ Vos	■ Hermelijn	■ Steenmarter
▼ Ree			

Bijlage 8 Verspreidingskaart amfibieën

● Groene kikker complex

● Poelkikker

● Kleine watersalamander

Bijlage 9 Verspreidingskaart ongewervelden

● Bont zandoogje

● Beekrombout

● Eikenpage

● Glassnijder

● Kleine vuurvliinder

■ Bruine korenbout

● Weidebeekjuffer

Dr. Grashuisstraat 8_7021 CL Zelhem
T 0314 64 19 10 F 0314 64 19 09
E info@staringadvies.nl I www.staringadvies.nl

